

**Dissertatio inauguralis medica, de strumis ac scrophulis Bünsgensium ... /
[Johann Mittermayer].**

Contributors

Mittermayer, Johann.
Fischer, Johann Andreas, 1667-1729.
Universität Erfurt.

Publication/Creation

Erfordiaae : Typis Groschianis, [1723]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/r2ncxy45>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Q. F. F. Q. S.
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

**STRUMIS AC SCRO-
PHULIS BÜNSGENSIUM,**

QVAM,

DIVINI NUMINIS AUSPICIO,
MAGNIFICO UNIVERSITATIS RECTORE,

REVERENDISSIMO ET PERILLUSTRI DOMINO,

DOMINO

JO. JOACHIMO HAHN,

EPISCOPO METELLOPOLITANO,

Eminentissimi Archi-Episcopi & Principis Electoris Moguntini, per Thuringiam, Hassiam & Eichsfeldiam, in Pontificalibus, Vicario Generali, Ejusdemque Archi-Episcopalis Curiae Pro-Vicario Generali, SS. Theologiae & Juris Vtriusque Doctore, Protonotario Apostolico, Comite Palatino, Insignium Ecclesiarum Collegiatarum ad Gradus B. M. V. & ad S. Joannem Moguntiae, respectivo Scholastico, Canonico Capitulari, & reliqv.

*CONSENSU AC DECRETO GRATIOSI MEDICORUM
ORDINIS*

IN PERANTIQUA ELECTORALI HIERANA,

SUB PRÆSIDIO

**DN. D. JOHANNIS ANDREÆ
FISCHERI,**

CONSILIARII ET ARCHIATRI ELECTORAL. MOGUNT. COLLEG. MED. SENIO-
RIS, PATHOLOG. ET PRAX. PROF. PUBL. PRIMAR. NEC NON MED.
PROVINCIAL. DUCAL. ISENAC.

PATRONI, PROMOTORIS ET HOSPITIS SUI COLENDISSIMI,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ET PRIVILE-
GIA DOCTORALIA LEGITIME CAPESSENDI,

*PUBLICÆ PLACIDÆQUE ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT
AVCTOR ET RESPONDENS*

JOANNES MITTERMAYER,

Kuffiteinio - Tirol.

AD DIEM XXV. JANUARIJ, A. O. R. MDCC XXIII.

IN AUDITORIO MAJORI COLLEGH MAJORIS H. C.

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS, Acad. Typogr.

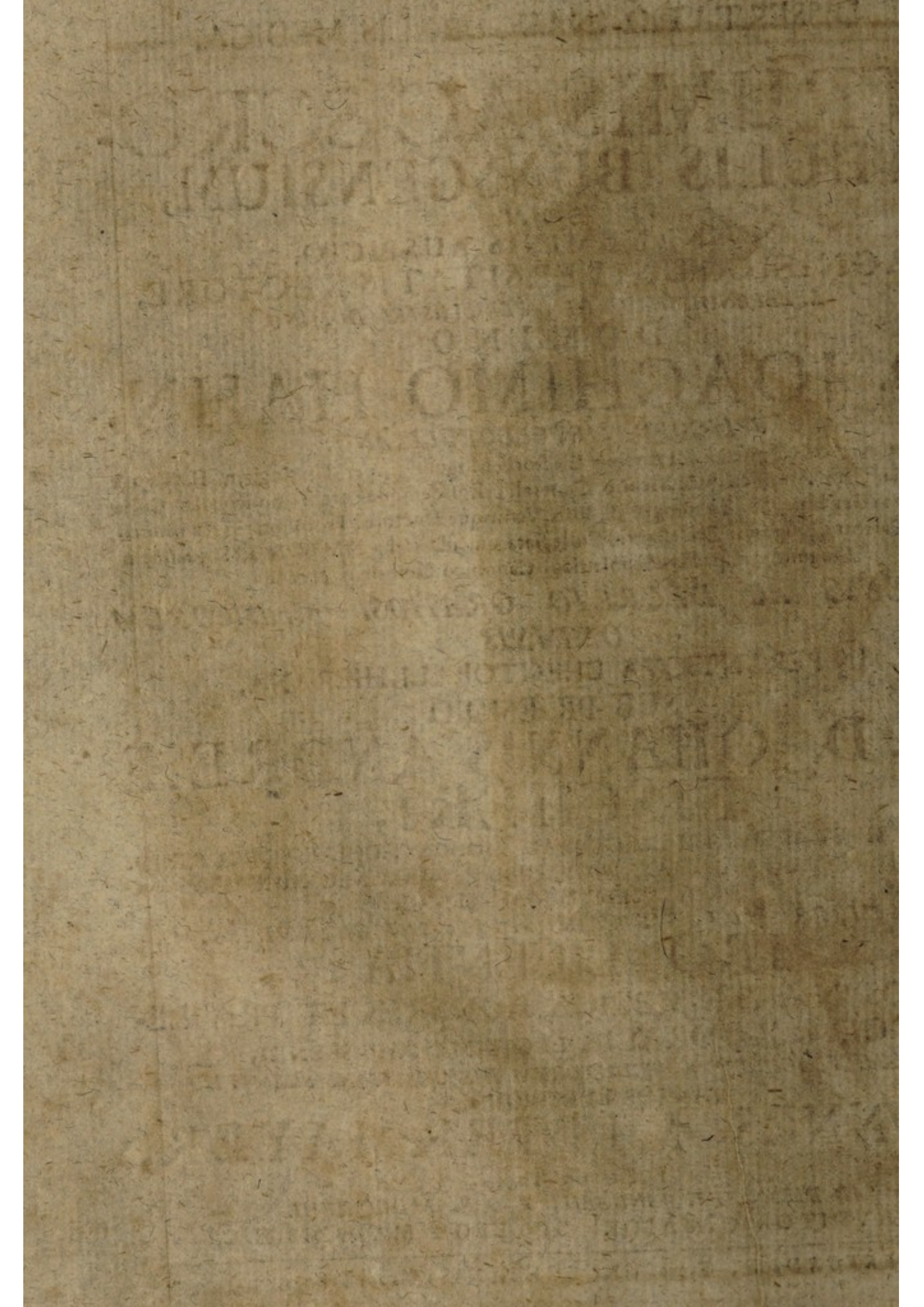

Fig. II.

Fig. I.

PRÆFATIO.

Qvidem benignum Numen hominem præ reliquis in creatione omnium rerum ad imaginem sui ipsius condidit & tam ratione mentis quam corporis ita ornavit, ut præcellentia ejusdem præ omnibus ubique pateret; verum enimvero post deplorandum sane protoplastorum lapsum tot tantæque infirmitates & defectus humanum genus infestant atque dedecorant, ut etiam brutis inferioribus eapropter quandoque videatur. Hoc maxime constat, si Medicorum castra quis sequitur, ibi enim tot imo multo plures occurrunt morbi ac nævi corporis observandi, quam partes illud constituentes numerantur, & hoc quidem eo magis, dum ob diætam hujus temporis vitiatam & depravatam aliosque errores vitæ nostræ qualibet fere die nova satisque periculosa suboriri solent mala; imo in quibusdam regionibus, vel inter nonnullas gentes populosque in

morbi, qui ob frequentiam & pertinaciam suam endemici atque hæreditarii quasi facti sunt, in statum ipsis plane naturalem abeunt, ut ne quidem medelam adversus illos expetant. Hujus asserti certissimum præbent testimonium inter alia strumæ ac scrophulæ, cum hæ multis nationibus quam maxime familiares sint, habitantibus præcipue in locis paludosis, montibus ac collibus obsessis aliisque v. gr. in Silesia, Carinthia &c. Inter quæ tamen Comitatus Tirolensis notari meretur, nam ibidem in tractu Bünsgensi nemo nascitur & vivit, qui non hac labe inficiatur, adeo ut advenis vel proficiscentibus structura elegantiori corporis præditis vitio ab incolis vertatur, ac si membro ab iis pro principali habito destituerentur, & si quandoque nascitur infans sine ejusmodi tumore monstroso, pro imperfecto habent, ac aram Deumque venerantur argenteis vel aureis ad similitudinem efformatis strumis sacra loca exornando, precibusque impense fufis hoc decus eximium pro recens nato exorant, quod etiam facile assequuntur, cum diæta illorum latis sufficiens sit in progressu ad ejusmodi tumores excitandos. Quod cum ex avtopfia confirmare queam, qui sæpius loca illa transmigravi, non inconsultum esse duxi, si loco speciminis publici hodie exhibendi monstrosum illud genus hominum in scenam ducerem, & quidem speciatim Strumas ac Scrophulas Bünsgensium in Dissertatione mea Inaugurali proponerem atque pro viribus explicarem. Faxit DEUS T. O. M. ut omnia e voto ad sui Nominis proximique salutem feliciter succedant.

§. I.

Um ad cognitionem rei haud parum conferat, si vocem ejusque originem rite intelligamus, hic de Strumis ac Scrophulis Bünsgensium acturus nominis rationem paucis præmitto. Græci antiqui hunc morbum *χοιράς* appellarunt vel *ἀπὸ τῶν χοιράδων πετρῶν* seu a chœradibus petris sic dictis, *χοιράς* enim saxum sub mari nigrum asperumque & aliquantulum eminentes denotat, ut porco nanti simile videatur, cui quidem scopulo hic morbus assimilari potuit, juxta Sennertum *Pract. Lib. V. Part. I. cap. 33. p. m. 831.* vel a porcis in quorum gutture sæpius observantur, inde Latinorum etiam Scrophulæ a Scropha deducendæ videntur. In vernacula *Kröpfse* sive *Gröpfse* audiunt, forsitan a comparatione ab ingluvie pennatorum desumpta, quæ nobis pariter *der Kropff* dicitur & in anteriore colli parte, præcipue si alimentis repleta fuerit, eminenter conspicua est.

§. II.

In definiendis autem hisce Strumis eas cum Galeno *14. Meth. med. cap. 11.* Scirrhosos tumores potissimum glandularum colli esse dico, a sero viscido vel materia tartarea seu terrestri aliave oriundos. Hic liquido constat, me non, ut nonnulli volunt, quoscunque tumores vel etiam ulcera scirrhusa in quibusvis corporis glandulis vel partibus repertienda subintelligere, cum potius præsentis instituti ratio strictiorem vocis sensum requirat & strumarum nomen iis proprie assignet, quæ in collo & glandulis ejusdem observantur; neque attingo differentiam, quam inter Scrophulas & Strumas secundum Sennertum *l. c.* constituunt, dum scribunt, Scrophulas esse induratos & intra membranam aliquam conclusos in glandulis tumores, qui si ex carne generarentur, tum essent strumæ dicendæ, nullius enim momenti est, cum plerique auctores probati ad illam non attendant ac has voces promiscue sumant; si vero aliquid de

illis dicendum, mallet ego quidem cum clariss. Sperlingio P. P. Witteberg. in *Dissert. ejusdem de Strum. ac Stroph.* 1707. *habita* §. 4. per Strumam tumorem simplicem, per Scrophulas autem magis multiplices & plerumque minores significari optime. Sed & in his non rigorosior ero, ac cum aliis si quibusdam ita placet, pro synonymis habere non recuso.

§. III.

Differunt tamen hi strumosi tumores colli inter se multifarie: Si magnitudinem spectes, observabis vel majores, qui ut plurimum solitarii visuntur ac viris magis quam sexui sequiori familiares esse solent, & hi quidem huc potissimum spectant; namque Bünsgensium strumæ adeo ingentes ac monstrosæ sunt, ut etiam ad genua usque quandoque dependeant, sicuti videre est in icone ejusmodi strumosi præfixa fig. I. aliæ minores occurrunt mulierculis potius frequentes, quamvis utraque specie haud raro viri fœminæque corripiantur, quantum vero quantitate prioribus cedunt, id numero suppleant, dum totum fere collum cingunt, & multitudine accrescente in molem satis notabilem atque molestanti coacervantur, distinguuntur porro variis interstitiis seu foveis, ut uvarum baccas ex eodem racemo dependentes quasi imitentur, vel quandoque etiam alterutro laterum annectuntur magis, & in humerum sese reponunt vid fig. II. vel mediocres notantur, qui nec ad majores nec ad minores sive multiplices jure referri possunt, Bünsgensibus ipsis quidem non adeo communes sunt, quam peregrinis illuc accedentibus ac cum illis eandem diætam exercentibus, sic enim indubitato strumis corripiantur, medii tamen ut ita dicam moduli, in aliis quoque locis frequentiores oriuntur, vel ex assumtis alimentis illaudabilibus ac crassis, crudum chylum sanguinemque efficientibus, ex quibus glandularum obstructio, vel in parturientibus ex partu difficili, vel ex alia quacunque causa violenta, & tunc accuratioribus, uti annotavit *Sperlingius* l. c. Bronchocele nominantur. Ex his facile patet strumas dari multitudine distinctas, ut-
pote

pote quæ simplices & multiplices observantur. Quæ vero natura illarum sit mox videbimus, ubi de symptomatibus agendum erit.

§. IV.

In signis strumarum ac scrophularum non adeo occupatus ero, cum per se satis nota atque manifesta sunt & præterea ex modo dictis atque dicendis facile innotescere possunt, quicumque etiam semel strumam vidit, non amplius opus habebit explicationem signorum, sed sufficienter distinguet externo conspectu strumosum à sano; progredior itaque ad reliqua.

§. V.

Hi tumores substantia gaudent modo duriori, modo molliori, majores tamen non tantam duritiem firmiorem præ se ferunt, sed admodum flaccidæ apparent, ita ut Bünsgenses hoc ornamentum suum facili quoque negotio in humeros & post tergum ponere ac reclinare possint; & sic aliæ mobiles deprehenduntur, quales modo dictæ, partes externas magis occupantes, aliæ fixiores, dum versus interiora partibus firmiter adhærent. Dantur porro mutabiles aliæ seu crescentes & decrecentes, aliæ stabiles seu constantes; aliæ acquisitæ vel adventitiæ, hæreditariæ aliæ &c. de quibus suo loco.

§. VI.

Sedem suam ordinarie in collo circa tracheam atque œsophagum figunt, quamvis interdum etiam latius sese extendant & inde simul cervicem cum nucha occupent, imo ad processus mammillares usque procedant, at tamen versus pectus mole continuò inclinant. Partes læsæ autem sunt glandulæ illius loci, sic allegavit Bonetus *sepulchr. Libr. IV. Sect. 2. p. 1527.* ex Sylvio, in virgine strumosa è glandulis colli conglobatis dissectis materiam pultaceam & veluti gypseam erupisse, conglomeratas autem vicinas nihil mali passas esse, alii tamen magis in glomeratas culpam rejiciunt, quia vasorum minorum sunt congeries & ita ob difficiliorem lymphæ crassioris transitum stagnationem ejusdem & crassa-
menti

menti remanentiam leviori negotio admittunt. Utrumque vero statuendum judico, cum utraque species glandularum obstructionibus valde obnoxia sit, quando humores nostri corrumpuntur cruditatibus, uti in sequentibus declarabo. In specie observavit Barbette *Prax. Lib. II. cap. 2.* glandulam salivalem superiorem interdum & inferiorem affectam fuisse.

§. VII.

Mirandum tamen non est, in iis subjectis, qui hoc morbo corripuntur, viscera quoque reliqua & glandulas mesenterii aliasque interiores vitiatas eademque materia peccaminosa impletas reddi; circulatio enim humorum per totum corpus esse solet, unde ubicunque glandulæ sunt obstructio a sedimento feri aut sanguinis terrestri locum invenit. An vero tunc etiam strumæ dicendæ, non affirmarim, quippequæ ratione loci, naturæ & symptomatum a stricte sic dictis longe differunt, & hinc melioris distinctionis gratia speciali nomine vel scirrhi, aliusve merito veniunt.

§. VIII.

Memini, me ex ore viri Magnif. D. Rivini, apud Lips. P. P. & Fac. Med. Decani, Præceptoris atque Patroni mei ad cineres usque devenerandi, audivisse, quod aliquando canem dissecuerit, qui ob strumam colli anticæ parti adnatam vix laqueo suffocari potuit, & in illo quidem glandulas Warthonio sic dictas Thyroideas inferiori laryngis regioni adstantes induratas maxime & tumentes reperit, ita, ut ingens externa etiam specie apparuerit struma; quod eo magis notari meretur, cum in canibus rarissime observetur hic affectus. Nullum tamen est dubium, quin & hæ glandulæ pariter in hominibus strumosis excrescentiis plerumque sedem præbeant, cum præ reliquis situ aptissimæ videantur.

§. IX.

Strumas autem propria includi membrana secundum veterum recentiorumque sententiam e sectionibus quoque

demortuorum demonstrat *Bonetus l. c.* aliique plures testantur; quibus fidem omnino dandam esse censeo, quælibet enim glandula proprio involucro suo gaudet, dumque hæc obstruitur ac materia peccante impletur, ut nimium extendatur & substantia ipsa interior corrumpatur, postmodum sane si aperiatur mali sedem in proprio folliculo invenies, quod præterea in steatomate, meliceride &c. luculenter videri potest. Sed absolute negandum non est, quod aliquando etiam sine propria conspiciatur tunica, nam strumosa quoque excrescentiæ colli in musculosis, tendinosis & membranaceis partibus attendendæ erunt v. gr. in Bronchocele sic dicta, quæ ex fortiori motu vel partu difficili similive ortum trahit, ubi nimirum ex fibrarum vel vasorum nervorum disruptione humidum nutritivum fibras varie extendit, & luxuriantem carnem seu tumorem fungosum ac scirrhosum mole sæpius notabilem efficit,

§. X.

Dum Strumæ atque Scrophulæ in benignas ac malignas dispeſcuntur, notandum occurrit, benignarum nomine insignitas paucis symptomatibus esse obnoxias, de quibus Bünsgenſes nostri optime testari possunt, cum enim morbus hic apud illos pulchritudinis species sit, ne quidem symptomata attendunt, & si quæ accidant, patienter ferunt, imo huic tumori causam neutiquam tribuere audent, ne in DEum injurii fierent pro hac concessa elegantia strumæ. Omnes autem difficillime respirant, spiritumque trahunt, quod ex compressionæ trachæ a glandulis induratis effici liquido constat, sic enim liberior aëris transitus per arteriam asperam satis impeditur, ut non sine molestia quadam aërem inspirare ac remittere queant; hinc etiam loquela illorum admodum mutilata & corrupta fit, dum magno conatu & miris gestationibus verba male articulata proferunt, quæ a peregrinis vix ac ne vix quidem intelliguntur; inter loquendum præterea moventur strumæ seu scrophulæ, quod iter facientium oculos sæpius in admirationem vertit. Accedit stertor narium, raucedo & asperitas gulæ, unde voce obtusa & rauca

B nec

nec unquam clara gaudent, hujus causam in pituitam reponendam puto, tanquam omnibus communem, ut continua quasi gravedine laborare videantur,

§. XI.

Curiosa est observatio, quam *Bonetus l. c. ex Nic. Fontani Resp. & Cur. med.* allegat, videlicet juvenem strumis, quæ gulam asperamque arteriam simul adeo compresserant, ut neque potus vel ipse aër transire posset, mortuum esse, cujus dissecto cadavere repertæ fuerunt in orificio stomachi &c. Certum omnino est, morbum huncce pertinacissimum adeo esse constantem, ut raro malignitatem contrahat, experientia tamen probari potest, quod etiam quandoque graviora symptomata producat, præsertim si non hæreditarius sed adventitius sit, ac crescat & decrescat variasque mutationes subeat.

§. XII.

Plurimæ indolentes sunt, testimonio, quod pauci vel ad minimum exigui admodum ramuli nervei simul afficiantur, nimirum dum glandulis aut substantiæ carnosæ inhærent. Maxime e contrario molestæ sentiuntur malignæ, dum vel punctorio, tensorio, pulsatorio vel alio quocunque dolore continuo vel temporario pro varietate tempestatis turbidæ aut humidæ incommodæ fiunt. Hoc autem a vasis vel nerveis vel arteriosis aut venosis derivandum duco; nam si nervi simul impliciti fuerint, sane eo magis sensibiles redduntur dolorque excitatur punctorius, dum extenduntur vel comprimuntur duritie tumoris, ab arterioso sanguine venas difficulter subeunte facile notatur pulsus & tensio, quando reflexus humorum coacervatorum prohibetur & tumor quotidiani fere accrescit, quod non æque observatur in aliis.

§. XIII.

Hinc quoque rubor in nonnullis dependet, cum alias mitiores cuti concolores existant; rubent vero absque periculo etiam aliquando a vini generosioris potu, item ex usu aromatum, similiumque, sine hujusmodi causa manifesta & innoxia

innoxia color rubicundus & inflammatio semper mali quid minari videtur, atque naturam ibi occupatam esse testatur, quæ sibi relicta vix sufficit ad hunc morbum constantem tollendum, sed in pejus malum degenerare facit. Attamen hæc symptomata rarius ægros illos invadunt, nisi malum fortioribus medicamentis discutientibus aut suppurantibus commoveatur, ac materia peccans cum vehementia quadam impellatur, vel etiam externa quævis violentia accedat: Sic enim omnino inflammationem & suppurationem admittit imo & in ipsum cancrum degenerat teste Boneto *l. c. ex Platero.*

§. XIV.

Dum in causam strumarum inquiri, prius observari debet alias esse hæreditarias alias adventitias. Hæreditariæ vitio parentum & quidem matris maxime producuntur. Quemadmodum enim gravidæ imaginationis phantasticæ vi fœtui in utero permultos nævos imprimunt, unde stupenda interdum monstra in lucem prodeunt, ita & hoc in passu procedit, dum mater ex strumorum quotidiano aspectu atque conversatione cum ipsis ejusmodi ideas erroneas concipit, quas anima in embryonis formatione prosequitur & in actum ducit. *Platerus* causam in semine & facultate formatrice in utero quærit, ac scrophulas ubi sunt alicui loco familiares, a parentibus in liberos propagari statuit, annotante *Boneto l. c.* in quo cum ipso eo lubentius consentio, præcipue si parentes ipsi fuerint strumosi, cum aura seminalis seu spiritus plasticus jamjam ad ejusmodi errores prædispositus sit, & præterea quoque semen in pituitosis subjectis spissius existat imo quandoque sæculentias copiosas secum ferat, ansamque ita huic affectui facilius det, causa tamen efficiens & principalis anima formatrix est.

§. XV.

Accedit prava diæta, quam hæ gravidæ amant atque exercent, quando alimentis vescuntur crudioribus, tartareis, pinguioribus & his tumoribus scirrhosis quammaxime aptis,

de quibus inferius, nam hac ratione non tantum sibi met ipsi noxiæ sunt, quam quidem embryoni, qui nutrimentum suum a matre accipiens, omnino his cruditatibus inficitur & ad strumas disponitur, si dein anima vel levisime in formandis partibus ad eas inclinaret, omnia invenit parata, ut inceptum ex assè continuare possit.

§. XVI.

Sicuti vero hæreditariæ patris matrisve aut utriusque culpa foetum infestant, ita ex adverso adventitias quilibet sibi met ipsi acquirit potius, & hoc quidem errore sex rerum non naturalium medicis dictarum tanquam causarum antecedentium sive occasionalium. Quod quam maxime etiam in Bünsgensibus nostris patet, uti mox declarabo.

§. XVII.

Inter has res non naturales primo quidem occurrit Aër, qui dum purus, serenus, verbo dicam, si laudabilis est, omnino cibus vitæ dici meretur, cum inter inspirandum spiritus nostros vitales, quippe qui igneæ & aëreæ naturæ sunt quadantenus, nutrit atque conservat; quantam vero nobis salutem rite constitutus fert, tanta & sane multo majora efficit mala, si fuerit depravatus. Sic anni quatuor tempora ob mutationem aëris variam peculiare suos producant morbos, ubi frigida, humida, nebulosa & similis tempestas catarrhos, paralyfin, apoplexiam &c. excitat. Quid, quod inde, si quibusdam regionibus aër impurus frequens & communis sit, morbi pariter orientur endemii.

§. XVIII.

Strumæ ac Scrophulæ nostræ de hoc inter alia certius testantur, quando in locis paludosis vel exhalationibus multis obnoxiiisprehenduntur ferme omnibus affixæ. Comitatus Tirolensis & in eo præsertim Bünsgensium tractus, qui undique collibus vallibusque scatet, stagnantibus aquis ut & paludibus repletus, ubi fodinæ metallorum, salis, calcis, aliarque reperiuntur copiosius, aëre minus salubri præditus est, dum enim exhalationibus istis metallicis, tartareis, sulphureo salinis, putridisque repletur, tantas humorum efficit cru-

cruditates impuritatesque, ut miseri incolæ vitam continuo morbidam imo breviorē degant; strumis autem hac ratione aër ansam præbet, crassamenti lymphæ & sanguinis depositionem faciendo in glandulis colli, tanquam loco aëri libero exposito, & tumoribus illis magis apto, cum aëris densitas & mala constitutio justam transpirationem ibidem prohibeat, poros ejusdem occludendo constringendoque.

§. XIX.

Cibus & potus corpus nostrum conservant, pariter & destrunt. Bûnsgensium diæta merito depravata dicenda strumis sanè haud exiguum dat incrementum imo ortum ipsum, namque cibus vescuntur dispeptis potissimum v. gr. caseosis, farinaceis, pingvibus & quæ alia hujus generis appetunt alimenta. Parant nimirum ex farina cum axungia vel butyro igne liquefacto pulvem ipsis *Sterk* nominatam, vel globulos ex farina & affusa aqua formant eosque axungia calefacta immergunt, quos dein *Mudeln* appellant, hæc & similia fercula ipsis exoptatissima quotidie fere assumunt cum hilaritate quadam non vulgari, unde apud eos tritum est: *Mudeln und Sterk, freu dich mein Herk*. Imo famulantes servitium vix ac ne vix quidem subeunt, nisi per septimanam cibos hos aliquoties accipiant. Omnibus vero in universum commune esse solet, ut qualibet die saturni placentas in sartagine frixas, dictas *Pfannkuchen* comedant, & hoc quidem ex superstitione quadam illis admodum familiari; hinc strumas scrophulasque augeri vel etiam produci eo luculentius constat, cum farina præsertim secundaria seu crudior & furfuracea crudos quoque humores generet, & ita materiam det non ineptam, pingvia vero bilem quam maxime augeant & viscidam reddant, quæ his conrescentiis glutinis vices optime præstat.

§. XX.

De Potulentis eorum novimus utique, quod aqua simplex usitatissimum sit, hæc autem per totius anni tempora ex nivibus continuo montium summa cacumina obsidentibus liquefactis confluit, fontibus pariterque rivis sese admiscet, &

potum sic satis noxium reddit, idem scaturigines præstant, dum particulas tartareas, gypseasque ex infimis terræ visceribus secum vehunt, imo dantur fontes, qui strumosos faciunt omnes, si ex iisdem bibant, & hæc omnia fiunt ob contentas admixtasque cruditates dictas, quæ sic massam sanguineam implent, unde tandem glandulæ obstruuntur ac tumentes strumosæque fiunt. Ditiores quidem cerevisia quoque utuntur, tantum vero abest ut aqua suam visciditatem gypseam hac coctione deposuerit, quin potius potatores suos eandem pœnam dare jubeat. Quamvis vero & aliæ potententorum species dentur, quæ huc referri possent, eas tamen lubens prætermitto, brevitatis amans, cum & Bünsgensibus non in usu sint.

§. XXI.

Quod vulgo dicitur, qui bene ingerit, bene digerit & bene egerit, sanus est, concedendum quidem est, additis tamen certis limitationibus. De Bünsgensibus hoc certissimum, sicut fercula noxia sibi gratissima putant, quod eadem quoque optimè ingerant, solent enim tamdiu prandere usque dum adeo infarctus fuerit ventriculus, ut etiam nihil ulterius admittat, sic denique quietem subeunt, ut stomacho levamen fiat, verum quemadmodum immodice devorata fuere alimenta, ita pariter digestionem omnino difficilem efficiunt, unde non pauca cruditatum quantitas colligitur quæ chylo admiscetur, si tandem resoluta quodammodo fuerit; egerunt etiam sine dubio more robustorum, non tamen sufficienter, cum semper aliquid remaneat, quod tandem coærvatur maxime; nec evacuationes per vomitaria, purgantia vel sudorifera curant, quamvis ipsis admodum proficua forent, itaque haud virum, si etiam vitio retentorum & excretorum strumæ oriantur, cum præsertim ut supra monui, transpiratio insensibilis in collo ab libero aëre densiori impuroque plane impediatur, ut tumores eo facilius incrementum capere queant, ab intus flagmante ac concrecente visciditate tartarea.

§. XXII.

Circa motum & quietem hic quidem illud observandum, quod omnino strumosi etiam tumores dentur ex motu fortiori exorti, datur & Bronchocele ex partu difficili similive violenti causa, verum hæc respectu strumarum verarum improprie tantum ita nominatur, & in Bünsgensibus locum non habet, cum sua natura ad pigritiam plane proclives sint, & hac ratione potius quies his strumis maximam partem favere videtur, quia impuritates terrestres viscidæque in glandulis & superficie corporis levi negotio subsident ac permanent, quæ tandem condensantur, congelescunt & in stupendam molem concresecunt.

§. XXIII.

Quod somnum & vigiliis concernit, in iis strumosi nostri circa vigiliis nimias minime peccare consueti sunt, sed amantes segnitiam potius quietem somnumque petunt, quod, ut modo dixi, eatenus tumores adjuvat, quatenus humorum motus adeo deficit, ut ubicunque propulsi fuerint, spissitudines suas rite deponere ac strumosis excrescentiis illis eo commodius ansam præbere queant, quod & observamus in calculosis, qui plerumque ob vitam sedentariam & continuam quietem corporis manifestum calculi incrementum quotidie experiuntur, ii vero, qui vario motu corpus exagitant ut incalescat sæpius, contrarium potius sentiunt, dum ex calculi decremento levamen accipiunt luculentum.

§. XXIV.

Quid denique dicam de motibus animi? hi sane primario apud Bünsgenses ad strumas symbolum suum adjiciunt, alias quidem metus, mæror ac terror causæ esse solent congestionis ejusmodi vitiosæ; verum cum plerique horum hominum strumosi in lucem veniant, utique constat, quod natura tumores hosce phantastico matris errore in ipsis formaverit, de hoc autem jam antea ubi de hæreditariis actum est, quamobrem cramben bis coctam non repetam, sed potius hic desino circa causas antecedentes, meque converto ad illas, quas Medici proximas & continentes appellitant.

§. XXV.

§. XXV.

Supra laudatus Bonetus l. c. allegat sectiones, ubi in glandulis strumosis materiam tartaream, gypseam atque terrestrem fuisse repertam testatur, ex quo manifeste videmus, quæ causa continens strumarum sit, & revera quoque non alia esse potest, quam particula viscidæ, tartareæ, terrestres, salino-acidæ similesve spissiores, quæ ibidem mediante circulatione a massa sanguinea vel sero impuro & gelatinoso transcolato deponuntur continuo ac relinquuntur, ita successive substantia glandularum expanditur a materia peccante illa copiosiori, usque dum monstrosus ejusmodi tumor evadat, qui si inveteratus sit, tandem adeo pertinax esse solet, ut omne medicorum studium & operam eludat, nec sine vitæ periculo curari queat. Aliquando tamen quamvis rarius observatur etiam flatum inesse strumis istis, sicuti ipse memini, me in Tirolensi pago Kundel audivisse, famulanti cuidam strumoso Bünsensi ibidem apud præfectum postarum a peregrinante & cum illo jocante de abscissione strumæ ingentis flaccidæ, cum per errorem pro dorso aciem cultelli adverteret, strumam dissectam fuisse, ubi nil nisi flatus exiit ex cavitate notabili, qui simul animam misero proripuit. Et sane dubium non est, si occasio quandoque esset Bünsensium demortuorum cadavera secandi, quin sæpius similis cavitas in conspectum prodiret, quæ merum aërem occlusum retineret, hoc præterea ex nudo aspectu inclarescit, nam quandoque fere ad genua usque propendentes strumæ admodum flaccidæ & quasi excavatæ tactu sentiuntur, in inferiori vero extremitate instar pili notatur globus durior quodammodo qui pondere suo quasi detrahare cutem videtur, nil tamen aliud est, quam glandula quædam affecta & temporis tractu adeo protensa & in fundum strumæ detracta, in medio vero cavitas est, quæ flatum, ut modo dixi, includit, vel materia peccans eundem quoque locum occupat, sicut in plurimis videre est, & hoc in passu glandulas conglobatas affici, mihi credibile videtur. Si autem plures infarctæ fuerint glandulæ, vel etiam ipsæ conglomeratæ, plures quoque

& strumis ac scrophulis remedia sufficientia in natura de-
derit.

§. XXVII.

Curam itaque aggredior, ubi primo loqui lubet, de illa strumas curandi methodo, quæ cum superstitione quadam conjuncta est; hujus originem sane debemus empiricis, qui persuasionibus sibi miserorum ægrorum acquisivere fiduciam, unde sæpius quoque exoptatum experti sunt successum, ita ut varia illorum adhibita remedia tandem ex superstitione vulgî pro adæquatis sint habita, quamvis ratio adfuerit nulla, quæ fundamenti loco esse potuisset, & hinc profecto factum est, ut etiam nonnulli medicorum celebriorum hæc & similia instar arcanorum venditarint. Cum vero omnia illa non nisi imaginationis vi operentur, nec medicos rationales deceat morbum sine ratione propellere velle, supervacaneum esse puto, omnes horum remediorum species recensere, ac hanc ob causam eas sicco potius prætereo pede, tanquam negligendas magis; attamen specificorum nonnulla hic recensere, quæ certo respectu admitti & defendi quodammodo possunt.

§. XXVIII.

Occurrit hic Petr. Joh. Fabri specificum, quod *panchym*. *Lib. V. S. 1. c. 14.* de natura apri, ita describit: *Cura horum (tumorum) pender ex scrophulis porcorum, quæ calcinari possunt, aspergi & unguenta inde parari, quæ multum prosunt ad curam horum tumorum, eaque unguenta possunt roborari ol. destill. axung. porci, vel ol. stillatiz. Scrophularum porcinarum, quod oleum specificum est contra hujus morbi ferociam.* Huic addi merentur, quæ in Franc. *Osw. Grembs Arbor. integr. & ruin. l. 2. c. 1.* leguntur: *Hanc (strumam) abolere faciet usus pulveris spongiarum, qui decrescente Dâ quantitate cuspidis cultri cum aqu. cinamomi deglutatur, spongia non omnino comburatur, tum enim vis seminalis destruitur.* Ut alia non attingam, hoc tantum dico, specifica hæc & similia adeo laudata virtutem eminentiorem ex qualitate quadam occulta per se minime possidere, nisi accedat phantastica quædam imaginatio de sympathia vel antipathia, quæ naturam ad mali remotionem fortius impellat. Oleis destillatis quicquid

tribuendum est, illud ceu acria, foetida, discutientia, vel ex alia quacunque causa praestabunt; non vero apparet, quid spongiarum pulvis ulterius prodesse possit, quamvis crescente vel decresciente luna sumatur, cum ut mihi quidem videtur, sufficiens connexio inter strumam lunamque ac ejus influxum haud adeopateat.

§. XXIX.

Famosa illa virtus, quae manibus Regum Galliae & Angliae divinitus concessa vulgo putatur, ac si tactu solummodo strumosos tumores repellere atque abigere possent, si quae est, non aliunde deducenda erit, quam ex impressione hominum superstitiosa; quod etiam de amuletis plurimis similibusque dicendum, per se enim adeo efficaces neutiquam sunt, ut tam ferox malum tollere queant.

§. XXX.

Quod Philipp. Grünlingius *med. conf. 2. obs. 23.* pro praesentissimo remedio habet, si patiens bibat ex cranio humano sepulti mediante cochleari facto ex stipite Hederæ arbore-scentis & quæ Joh. Agricola *chirurg. parv. tr. 5.* commendat: *Bibe quotidie ex cranio hominis, & inde struma evanescit;* in leviori quidem tumore usum aliquem praestabunt, alterando principium nostrum vitale, ut ab opere illo desistat, cum plerique hominum, praecipue superstitiosorum, non nisi cum horrore quodam tale quid tentent, an vero Bünsgensibus opem ferrent, valde dubito, ob morbi altius actas radices. Accedit, quod hujusmodi remediis ex corpore humano desumptis medicum rationalem vix deceat uti, multa enim habentur alia, quæ illorum loco substitui possunt. Hoc itidem notandum duco, de iis, qui stercorea aliaque sordida suadent v. gr. fimum columbinum, caprinum, vaccinum &c.

§. XXXI.

E chirurgicorum mediorum classe, multi sectionem, ustionem, escharam atque similia laudant, quia vero nunquam satis tuta sunt, ea hic merito rejicimus tanquam minime convenientia Bünsgensibus, ad quæ & referimus scarificationes,

fonticulos, & id genus alia: Potiora quæ hic profunt, erunt fottus, linimenta, cataplasmata & emplastra discutientia, emollientia, incidentia, repellentia &c. hæc si rite adhibeantur, non neglectis internis ceu præcipuis, minime de felici in cura successu desperandum erit. Sic fottus a quibusdam præscribitur notante Sperlingio l. c. ex fol. & rad. oxylapathi, pyrethro, & virid. aris in vino coctis, inter optimos vero refert spongiam spiritu salis ammoniaci & essentia camphoræ imprægnatam & impositam, quæ potenter discutunt atque resolvunt. Anton. Marc. Venustus *conf. med. p. 80.* de strumis sæpe expertus est hoc mirabile remedium *Rec. Porri cum foliis lapathi acuti ana ℥ij. pulv. pyrethri ℥ij. virid. aris ℥i. M. contunde & bis quotidie fove locum.*

§. XXXII.

Linimentum ex ol. Bufon. quam plurimi experti sunt optime proficuum, cui adderem Oleum scorpion. simpl. atque compos. Matthioli in hujusmodi tumoribus alias præstantissimum. Ortolph. Maroldus *pr. med. tit. Strum.* hoc præscribit *Rec. succi raphan. sabin. acet. & Smegm. ana q. s. M. inungatur struma mane & vesperi & evanescet.* Inter cataplasmata commendat Franc. Joel *oper. med. tom. 2. Lib. 2. f. 8. Rec. Filicis asplenii, ebuli ana ℥iij. concisa coqu. in vino opt. ad mollietiem, tunc vino effuso radices contunde, quibus admisce sulph. vivi ℥i. ciner. cochl. ℥ij. & cum mellis & aceti p. equ. redigantur in castaplasmatiss formam & strumis imponantur, quas mirifice absument.* Ab aliis adhibetur pulvis folior. cupressi vino consperforum & in massam redactorum, quo strumæ illini debeant, nec nisi nono die solvi.

§. XXXIII.

Emplastrum præstantissimum ad strumas emolliendas habet Joh. Vigierius *armament. chir. Lib. 2. cap. 15. Rec. succ. nicotian. maj. ℞℞. succ. absinth. pontici maj. ℥iij. Ol. Hyperici, irin. ana ℥i℞. absinth. pont. maj. prunell. scrofular. ana Mj. vin. alb. ℥i℞. M. Bulliant ad vini & succi ferme consumption. in vase aeneo semper agitato; hinc exprimantur. Tunc Rec. Cera flavæ ℥iij. adip. hirci, terebinth. ana ℥ij. thuris pulv. Myrrhæ ana ℥i. F. Emplastrum, Strumas & omnes*

Omnes tumores frigidos potenter resolvit. Theod. Mayerne suadet Empl. sequens plurimum valens: ℞ *Mass. Empl. diabyl. ireati* & *de mucilag. ana ℥iij.* *Empl. de ranis c. quadruplicato* ℥io ℥ij. *Cinnab. subtiliss. pulverisat. & dulc. ana ℥ss.* *pulv. subtiliss. rad. Bryonia* & *sigill. B. Mariae ana ℥iij.* *Campb. ℥i.* *M. & cum s. q. balsam. peruv. f. Emplastrum, cuius portio extendatur in aluta molli & glandulis applicetur.* Hæc sunt quæ ex aliorum experientia non incongrua visa sunt, maximam tamen laudem Mercurialia rite adhibita merentur, qui plura desiderat, adeat modo citatos fontes, ubi passim sufficientem copiam remediorum quorumcunque inveniet.

§. XXXIV.

Communicationi Magnif. D. D. Præsidis tanquam expertissima debeo, Linimentum ex ☉. ☿. Sapon. Petr. alb. Axung. human. & Ungt. Martiat. August. atque Emplastrum ex G. Ammon. Querc. de Melilot. Sperm. Cet. & de Ran. Vig. c. & quod superimponendum: Facta emollitione, post solum Empl. Oxycroc. c. diaph. Myns. sufficere asserit, intus simul adhibendo mane ac vesperi, Da decrescente ℥ij. pulv. ad Strum. Aug. c. ☿ ℥ii juncta, intereaque aliquoties de die haustum decoct. Calc. Viv. dilutioris c. lentisco & scrophular. parati, quocum millepedum pulveris. Gr. XV. velut usus probatissimi in quibuscunque partium & viscerum tumoribus scirrhosis, sumere convenit.

§. XXXV.

Cum autem in tanto malo ubi Massa sanguinea & simul interiora ut plurimum affecta sunt, externa unice minime sufficientia sint, sed & interna iisdem viam parare & potiorrem curæ partem absolvere debeant, mihi incumbit ut nunc ad illa progrediar. Ex his vero proderunt certe evacuancia, aperientia, resolventia, alterantia & humores peccantes corrigentia &c. Evacuancia si spectemus, Vomitorium in principio non plane rejiciendum est, ubi nimirum ventriculus multis cruditatibus repletus fuerit, nec aliæ circumstantiæ obstant. Inter Purgantia eminent phlegmagoga, hydragoga, & melenagoga, ut primæ viæ & massa sanguinea repurgetur,

getur, hujus tenoris sunt ꝯ. dulc. rite præparat. rad. Helleb. nigr. ejusque extr. Extr. Panchymag. Croll. Troch. alhand. rad. & Refin. Jalapp. Gumm. Gutt. succ. Ireos nostr. Aur. fulmin. & alia; debilioribus subjectis conveniunt quoque mitiora, ut fol. Sennæ & illor. Extr. Rhabarb. rad. Bryoniæ similiaque, ex quibus medicus rationalis pro constitutione ægri debitum selectum instituere & ulterius pro libitu vel etiam palato ægrotantis sub qualibet forma propinare poterit. A Theod. Mayerne l. c. Pilulæ sequent. interpositis duobus diebus (quibus cibo & potu laudabili vires instaurandæ sunt) exhibentur ꝯ. pil. coch. min. calomel. River. anaꝯi. olei anisi Gutt. ij. m. f. pilul. pro dosi sumend. in aurora. Ubi monendum, quod purgantia omnino per tempus aliquot continuari debeant, ut materia peccans his tumoribus eo fortius subducatur, interjecto tamen semper intervallo nonnullorum dierum, quo tempore omitti possunt & illorum in locum sequentia in usum vocari.

§. XXXVI.

Profunt itaque sudorifera, aperientia, diuretica alterantia & acidum viscidum destruentia atque similia. Huc spectant C. C. ust. vel ☉ & ☾ volat. ejus liquor C. C. succinat. ☉ & ☾ volat. viperarum, TR. Bezoard. ☉ ☾ ammoniac. ex regno minerali, ☽ pingv. succin. Martialia, ½ diaphor. simpl. & ꝯtial. Antihect. Poter. ex vegetab. rad. acri veri, Zedoar. Zinzib. Herb. carduibened. fumar. Bacc. Lauri, Junip. Lign. & Gummi Gvajac. ☉ Junip. Sambuc. rad. armoraciæ, Sem. Sinapi, Piper, Cardamom. Cubeb. ☉ Camphor. pro scopo diluendi & viscidum incidendi potus Thee & decoct. Lignor. ex rad. sarsapar. Glyzirrh. fol. & flor. aquileg. & aliis modo dictis non inadæquata forent; & reliqua hinc inde a probatissimis auctoribus præscripta, usum sane non contemnendum præbent, dum humores vitiosos movent, discutunt, expellunt, & sic nutrimentum huic morbo detrahunt, ne incrementum ulterius capere queat, imo ipsam in strumis materiam peccantem commovent, resolvunt & removent optime.

§. XXXVII.

§. XXXVII.

Specifica demum multis celebrata in censum veniunt, quibus præmissis præmittendis locum non denegandum puto, non tamen promiscue admittenda erunt, sed potius ubi experientia vel propria vel aliorum edocti sumus, aut sana ratio non dissuadet. Sic non constat, cur spongiæ ejusque præparatis, scrophulis porcorum supra memoratis præ aliis congeneribus tantum tribuamus, & quando Hier. Mercurialis L. I. cap. 5. dicit *experientia comprobatum esse Ol. cucum. asinini si auri instilletur, qua parte est struma, maxime valere ad eam dissuendam vel dissolvendam* fidem penes auctorem & experientiam ejus relinquo. Subscribo magis Hollerio *instit. chir. L. I. c. 2.* suadenti cupressi folia in pulverem comminuta & fortiori vino conspersa, quibuscum tumor illinatur. Laudatur quam maxime rad. vincetoxici, cujus decoct. suis strumosis medetur, ut & scrofularia herba, quæ inde quoque ita nominata est, & sane nil impedit, quo minus tanquam specifica hominibus etiam auxilio sint Fons ille in Hungariæ pago Trnawka cujus mentionem Sperling. l. c. facit, quod aqua ejus strumas sanet, si quis eandem per aliquot hebdomadas bibat, Bünsgensium tractui exorandus esset; memini quoque me de simili in Silesia existente audivisse, itaque non male agerent strumosi, si frequentarent hæc loca & illas aquas sibi pro potu eligerent.

§. XXXVIII.

Verum enim vero omnia hæc incassum forent commendata nisi Diæta conveniens succurrat, quæ in præservatione æque ac in ipsa curatione studiose observari debet, nimirum cuncta crudiora salsa, acido-viscida, sæculenta nimis, tartarea limosa, aëre ficcata, fumo, indurata, leguminosa, pinguis, cum primis frigida potus evitanda sunt, & potius laudabilia ac evpepta in usum vocanda, quæ facile digeruntur, bonosque humores succosque generant e. gr. carnes animalium juniorum, aromata, panis secalinus modice fermentatus; pro potu vinum generosum purum tamen & minus tartareum,
cerevi-

cerevisia probe defæcata, vel alia potulenta puriora & diluentia, ut Thee, it. Therma v. gr. Carolinæ vel fontium supra recensitorum aqua, & quæ sunt alimenta optima quæ conditio regionis aut anni tempora suggerunt. Sic sensim corrigentur humores, sensimque malum ipsum capiet decrementum, cui, ut detergatur penitus, remedia idonea dein eo commodius succurrere poterunt.

§. XXXIX.

Et ita habes B. L. quæ de Bünsingenium Strumis ac Scrophulis in medium erant proferenda; si tibi forsitan in sufficientia visa fuerint, putes, me brevitatis causa non nisi summa momenta dare potuisse, hinc & studio varia omisisse, quæ non proprie ad Bünsingenses eorumque morbum spectarent; si tua persona vel eruditione indigna, meæ infirmitati condones quæso, quæ præstitit, quantum potuit.

TANTUM!

S. D. G.

